

УДК 33.101

Є. І. Ходаківський,
 д. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності
 та публічного управління, Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9459-9816>
 О. В. Мосієнко,
 к. е. н., доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного
 управління, Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6148-2018>
 О. Ф. Присяжнюк,
 к. е. н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
 Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0066-9065>
 О. Г. Булуй,
 к. е. н., доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму
 Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID 0000-0003-3368-4835
 М. Ф. Плотнікова,
 к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму,
 Поліський національний університет, м. Житомир
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2852-3009>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.16.147

БІОЕКОНОМІКА ГРОМАД ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ОСНОВА СТАЛОГО БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНО- ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БРЕНДИНГУ

Ye. Khodakovsky,
 Doctor of Economic Sciences, Professor,
 Professor of the Department of Economic Theory, Intellectual Property
 and Public Administration, Polissia National University, Zhytomyr
 O. Mosienko,
 PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Theory,
 Intellectual Property and Public Administration, Polissia National University, Zhytomyr
 O. Prysiazhniuk,
 PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Marketing,
 Polissia National University, Zhytomyr
 O. Buluy,
 PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economy,
 Entrepreneurship And Tourism, Polissia National University, Zhytomyr
 M. Plotnikova,
 PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economy,
 Entrepreneurship And Tourism, Polissia National University, Zhytomyr

COMMUNITIES BIOECONOMICS AS AN ELEMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION, BASIS OF SUSTAINABLE MULTIFUNCTIONAL INNOVATION AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT AND BRANDING

Пошук відповіді на питання про мінімальний набір факторів, що забезпечують потенціал території, окреслив складові створення динамічної, інтерактивної міждисциплінарної мережі, що сприяє інноваціям. Найбільший ступінь ефективності в реалізації функції управління належить родовим та екологічним поселенням, які за принципами відповідальної свідомої позиції трансформують традиційну економіку у економіку здоров'я, забезпечують мотиваційну скла-

дову, пробуджуючи інтереси основних суб'єктів території (населення, бізнесу та уряду), затверджуючи закони просторової організації, надаючи перевагу місцевим факторам і ресурсам території, розвиваючи локальну економіку. Йдеться про концепцію інноваційної екосистеми як механізму поєднання живих організмів у середовищі. Така система має багаторівневу структуру взаємодії окремих елементів для обміну енергією, інформацією та знаннями, а також механізми спільної розробки та впровадження узгоджених рішень зацікавленими сторонами. Сформовані таким чином стійкі інноваційно-спроможні соціоекономічні біоекосистеми служать каталізаторами екологічно чистого виробництва і розв'язання соціально-екологічних проблем в короткостроковій і довгостроковій перспективі, інтегруючи системний підхід в місцеві і спеціалізовані мережі. Інноваційна екосистема являє собою мережу зв'язків і взаємозв'язків (об'єднання суб'єктів і об'єктів, інформації та знань) для забезпечення стійкості навколишнього середовища шляхом ініціювання відповідних змін, їх створення і тестування спільно із зацікавленими сторонами. Генеральною метою дослідження визначено формування українського суспільства ефективного саморозвитку. Над цим генеральним завданням стоїть метаціль метафізичного та концептуального рівня. Стратегічні цілі розподілені за сферами буття: духовна та культурна, життєздатності та природності, соціальна, техніко-економічна, політична, створюючи модель розвитку кожної сфери буття всіх рівнів від людини, родини, роду, громади до держави та людства, ми їх об'єднуємо в збалансовану суперсистему та отримуємо модель українського суспільства ефективного саморозвитку.

The search for an answer to the question of the minimum set of factors that ensure the potential of territories outlined the components of creating a dynamic, interactive interdisciplinary network that promotes innovation. The greatest degree of efficiency in the implementation of the management function belongs to Family Homestead and ecological settlements, which, according to the principles of a responsible conscious position, transform the traditional economy into a health economy, provide a motivational component, awakening the interests of the main subjects of the territory (population, business and government), approving the laws of spatial organization, giving preference to local factors and resources of the territory, developing the local economy. We are talking about the concept of an innovative ecosystem as a mechanism for combining living organisms in the environment. Such an innovation ecosystem has a multi-level structure of interaction between individual elements for the exchange of Energy, Information and knowledge, and therefore for the joint development and implementation of agreed solutions by stakeholders. Thus formed sustainable innovation-capable socio-economic bioecosystems serve as catalysts for environmentally friendly production and solving socio-environmental problems in the short and long term, integrating a systematic approach into local and specialized networks. An innovation ecosystem is actually a network of connections and interconnections (combining subjects and objects, information and knowledge) to ensure the sustainability of the environment by initiating appropriate changes, creating them and testing them together with stakeholders. The general goal of the activity was defined as the Ukrainian society for effective self-development. Above this general level is the metaphysical and conceptual level. Strategic goals are divided into spheres of existence: spiritual and cultural, vitality and naturalness, social, technical and economic, political. Creating a model for the development of each sphere of existence at all levels from a person, family, family, community to the state and humanity, we combine them into a balanced super-system and get a model of the Ukrainian society of effective self-development.

Ключові слова: біоекономіка, інновацій соціальні технології, менеджмент, публічне управління, підприємство, соціально-економічний розвиток, територіальні громади.

Key words: bioeconomics, innovation social technologies, management, public administration, entrepreneurship, socio-economic development, territorial communities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Людина завжди прагнула збагнути Закони, які скеровують її життям. Концептуальні моделі опису дійсності базувалися на суб'єктноорієнтованому, об'єктноорієнтованому, структурноорієнтованому, ієрархічному чи синтелектичному підходах. Зазвичай автори у своїх дос-

лідженнях виходили з принципу декомпозиції системи суспільно-економічних відносин, наголошуючи на певних елементах та комунікаційно-інформаційних зв'язках між ними. Таке формулювання питання обмежувало сутнісноорієнтовані наслідки дослідження та дозволяло оцінити лише частину зв'язків та впливів, а отже,

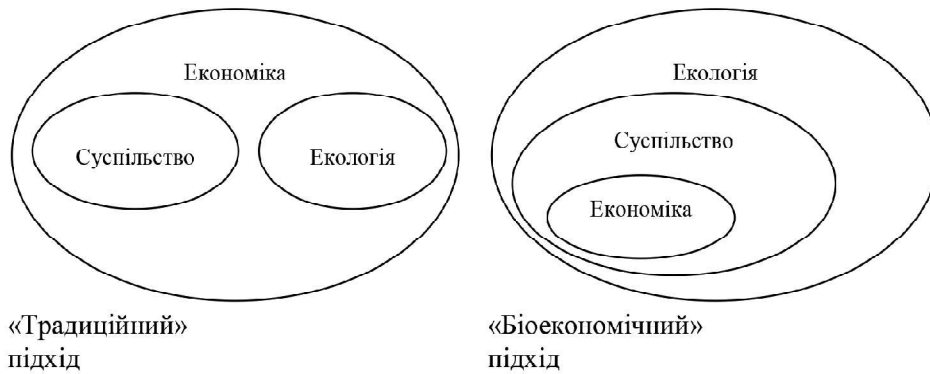

Рис. 1. Елементи сталого багатофункціонального біоекономічного розвитку територіальних громад

висновки мали векторальний характер. Водночас врахування динаміки та ціннісноорієнтованих складових будь-якої системи, де залучена людина, потребують біомімікрії природних процесів як об'єктивно дієвих та таких, що зумовлюють загальні зміни як базові умови та еволюційні характеристики. Саме тому як пріоритетна обрана концепція біоекономіки, у тому числі біоекономіки здоров'я, яка враховує можливі взаємодії та їх наслідки у максимальному спектрі їх прояву.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Усвідомлення потреби трансформації чинних відносин, які на рівні ООН визнані як такі, що завели у глухий кут, спонукало до пошуку концепцій, технологій, механізмів та засобів удосконалення чинної соціально-економічної системи. Серед найбільш поширених домінують інноваційні підходи в управлінні, адмініструванні, виробництві та споживанні. Серед дослідників варто виділити праці таких іноземних та вітчизняних авторів як П. Андерсен, В. Геєць, Р. Донер С. Князєв, П. Леоненко, К. Райхардт, В. Семиноженко, Г. Соколюк, Н. Трушкіна, О. Шиян, Д. Яцюк та інші, які сформували базис інноваційної політики. Як існує сторону відносин, визнані як глобальні цілі сталого розвитку, відображає біоекономіка. Особливості її функціонування розкривають у своїх публікаціях А. О. Бондар, В. Ігнатченко, Б. Ковальов, О. Лях, М. Пересада, М. Проспері, А. Прощаликіна, В. Самофатова, С. Федина Р. Фукса та інші. Питаннями формування та впливу брендингу на результати господарської та адміністративної діяльності займалися У. Бек, Н. Влащенко, Н. Дніпроенко, Н. Зражевська, І. Ільїн, І. Ілляш, Ю. Інковська, Ф. Котлер, С. Кумбер, Т. Нагорняк, Р. Робертсон та інші. Водночас недостатньо вивченими залишаються питання синтезу вказаних понять та їх практичної реалізації на рівні окремої громади чи спільноти.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є розкриття категорії "біоекономіка", ілюстрація її прояву та виявлення перспектив впровадження в умовах України. Досягнення мети забезпечується вирішенням таких завдань: 1) дослідити сутність категорії "біоекономіка" та її ролі в управлінні розвитком територіальних громад розвитку територіальних громад; 2) проілюструвати світовий та вітчизняний досвід реалізації засад біоекономіки; 3) обґрунту-

вати перспективи впровадження біоекономіки з метою відновлення соціально-економічної системи України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Наразі можна виділити відмінні позиції різних прошарків суспільства та дослідників щодо бажаного варіанту розвитку майбутнього. Дослідники модерністського, постмодерного та екологічного світогляду пропонують власні варіанти виходу з наявної ситуації. Так, елементи модерністського світогляду включають бажання залишити традиційні форми існування соціуму позаду і створити новий "сучасний" світ, орієнтований на технології, вірі в науку, раціональність та об'єктивну точку зору, пошук універсального шляху. Така позиція методологічно усуває наявні проблеми механічно, а частий дискомфорт, заснований на світоглядних цінностях та пов'язаний з заявами та дискусіями окремих індивідів чи структур, розглядати з позиції нормативного регулювання. Послідовники постмодерного світогляду виступають проти планування, заснованого на цінностях. Крім того, вони працюють у напрямі плюралістичних цінностей, заснованих на культурних та когнітивних традиціях. Екологічний світогляд передбачає повагу різних культурних точок зору, цінує збереження біорізноманіття, а також вимагає досягнення спільних цінностей і правил, які є основоположними для виживання на маленькій планеті. Особлива увага за екологічного світогляду надається взаємозв'язкам, мережам, системам, а також комунікаціям та освіті, що допомагають розвивати громадське розуміння; планування інформаційно-пропагандистської діяльності для досягнення цілей; розробки стимулів та довіри між різними рівнями управління та адміністрування. Порівняльний аналіз "традиційного" та біоекономічного багатофункціонального інноваційно-технологічного інклюзивного підходу графічно відображено на рис. 1.

Екологічна та економічна справедливість, а також духовні та етичні погляди й цінності є панівними в умовах формування сталого багатофункціонального інноваційно-технологічного біоекономічного розвитку і визначають світоглядні позиції світу сьогодні. Сталий багатофункціональний інноваційно-технологічний біоекономічний розвиток за таких умов є кодовим словом для інших цінностей, які стають відправною точкою для управління та адміністрування діяльністю територіальних громад в усіх сферах. В екологічному світогляді біое-

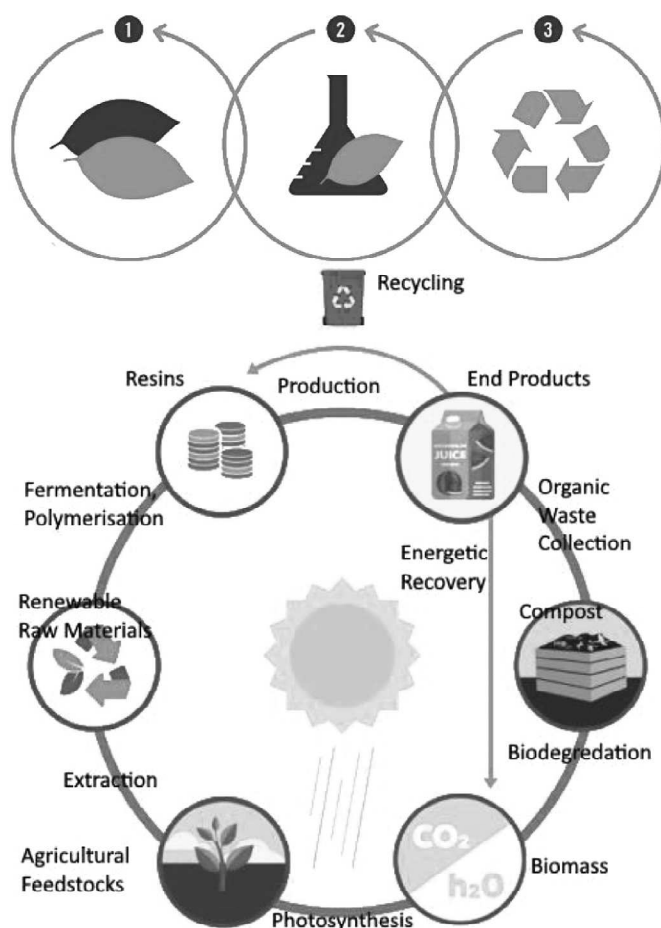

Рис. 2. Складові концепції біоекономіки територіальних громад

кономічний сталий багатофункціональний розвиток передбачає перспективу, яка розглядає економічні цінності лише як підмножину ширших соціальних та екологічних цінностей (економічні ефекти досягаються внаслідок екологічних та соціальних переваг).

Зважаючи на схвалені у 2015 році на рівні ООН 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), політика їх реалізації виявила, що, хоча ЦСР досить добре справляються з соціальною інклюзивністю, вони менш ефективні з екологічною та міжособистісною інклюзивністю. Тому впровадження біоекономічних засад розвитку територіальних громад (у тому числі біомімікрія соціально-економічних процесів щодо багатоманіття видів на території, синергетичний ефект від співробітництва та партнерства, взаємозв'язок та взаємодія окремих елементів тощо) в основі своєї концепції має біоекономічний сталий інноваційно-технологічний інклюзивний розвиток. Він включає відмінні підходи прихильників сталого розвитку: а) екологи, як правило, мотивовані загрозою екологічної кризи; б) економісти використовуючи мову та інструменти економіки, намагаються змістити екологічні та соціальні проблеми в межі економічних цілей та завдань; в) прихильники рівності зосередили увагу на нерівності, експлуатації, споживанні та розробили детальний аналіз того, як концентрація політичної та економічної влади призводить до експлуатації; г) письменники, які займаються духовними та етичними питаннями, наголошують на необхідності трансформації цінно-

стей й світогляду як попередньої умови сталого розвитку, відновлюючи зв'язок один з одним, а також формулюючи власне уявлення про Всесвіт, його структуру, закони, що в ньому діють, обґрунтовуючи як ця точка зору, зможе допомогти людям краще співіснувати один з одним та планетою; е) екофеміністи критикують розвиток, стверджуючи, що саме чоловічі цінності, склад розуму і інститути є більшою частиною проблеми [10]. Вважаємо, що наявні проблеми є наслідком технократичного вибору людства, іншими словами, урбанізація — це глухий кут, тому необхідно шукати нові форми організації соціуму. Наразі існує необхідність збалансувати виміри ЦСР в межах біоекономіки (рис. 2).

Вирішальною з позиції реалізації стратегії державного та публічного управління біоекономікою та сталим багатофункціональним інноваційно-технологічним розвитком територіальних громад стала роль інститутів влади, відповідних інституцій та інфраструктури. Суспільства часто висувують кілька базових цінностей, які відображають їх основні переконання, наприклад, "життя, свобода і прагнення до щастя" (як базове твердження американських цінностей; у Канадській Конституції зазначено, що "мир, порядок і добрий уряд" є головною ознакою та пріоритетом правової держави). Однак на практиці суспільне чи індивідуальне життя може базуватися на суміші різних суперечливих цінностей. Формулювання цінностей допомагає групам прояснити свої цілі й згодом перейти до розгляду того, чого політика

Рис. 3. Розміщення представництв GEN у світі та Україні

та програми могли б досягти для них. У суспільстві цінності поширюються та формуються найрізноманітнішими інституціями — соціальними, політичними, культурними та економічними структурами та традиціями, які значною мірою визначають те, як ми бачимо світ і проживаємо своє життя. Ці установи включають системи законів, судів та урядів; корпорації, реклама та засоби масової інформації; а також велика кількість неформальних правил та кодексів поведінки. Одним з таких інститутів є інститут громадянського суспільства, а інституцією — громадські організації. Однією з найбільших та найвідоміших організацій з розв'язання питань побудови гармонійного біоекономічного суспільства є GEN (Global Ecovillage Network — Глобальна мережа екопоселень — рис. 3), яка має свої осередки на усіх континентах та країнах світу.

Глобальна мережа екопоселень (GEN) стимулює соціум до відродження світу. GEN — це зростаюча мережа спільнот та ініціатив, які об'єднують культури, країни та континенти. Екопоселення — це цільові, традиційні або міські спільноти, які свідомо проєктують свій шлях за допомогою місцевих процесів, заснованих на широкій

участі (інклюзії та партисипації), і прагнуть використувати принципи екопоселення у таких сферах суспільного буття як соціальна, культурна, екологічна, економічна в рамках цілісного системного проєктування. Аспекти стійкості та біоекономіки спільнот наведені на рис. 4.

Якщо для світу характерні поселення родових помість, хутори, духовні спільноти, дауншифтери, екопоселення, ковілінг-центри, кохаузинги, індивідуальні сталі домогосподарства та екологічні ініціативи, екополіси, "перехідні міста" тощо, то в Україні об'єднання екологічно орієнтованої природовідповідної біоекономіки формується в умовах родових садіб і родових поселень. Родинна садиба як механізм розвитку сільської місцевості та громад є способом відродження територій, коли "інвестор" не вимагає повернення вкладів, доходів і прибутку.

Родова садиба (неподільний земельно-майновий комплекс) надається безоплатно в довічне користування і передається лише у спадок (з ріллею, житловими та господарськими будівлями, багаторічними насадженнями, тваринами, водним та іншими об'єктами, організо-

Рис. 4. Аспекти стійкого багатофункціонального інноваційно-технологічного сталого розвитку територіальних громад відповідно до концепції GEN

ваними для життя родини, яка проживає на цій території, дотримуючись екологічного законодавства і не менше однієї третини ділянки засадила неплодовими деревами (з метою уникнення ерозії ґрунту). Сутність категорії "Родове поселення" можна визначити як територіально оформлену систему життєдіяльності СГ, яка об'єднує людей з єдиним світоглядом та орієнтованих на соціально-екологічне, інформаційне та економічне співробітництво, які бажають вести спосіб життя у спілкуванні з природою на принципах самозабезпечення та самоврядування. Проект закону України "Родинна садиба та сімейні садибні поселення в Україні" передбачає надання кожному громадянину України законодавче право за бажанням отримати 1 га землі для облаштування родової садиби безоплатно, безстрокове (або довічне) користування, без права продажу з правом передачі лише у спадщину. Такі організаційні утворення підтримують виміри сталого розвитку (соціальний, культурний, світоглядний, економічний та екологічний), які дозволяють реалізовувати цілісний підхід до багатофункціонального біоекономічного сталого інноваційно-технологічного розвитку. Наразі такі поселення виробляють та надають послуги у понад 150 видів потреб сучасної людини, у тому числі харчові продукти, екологічне будівництво, ландшафтний дизайн, вироби традиційних ремесел та промислів (у тому числі виготовлення посуду, одягу, предметів побуту), книговидавництва тощо, що є базисом спроможних громад. Мешканці родових садиб проводять майстер-класи, виставки, фестивалі, ярмар-

ки з питань віртуальної освіти, довкілля, розв'язання складних проблем зміни клімату, пікового скорочення нафти та викидів вуглецю тощо. Родові поселення — це поселення, організовані ентузіастами, свідомо спроектовані за допомогою процесів участі (інклюдції та партисипації) з метою забезпечення довгострокової стійкості. Усі чотири виміри (економічний, екологічний, соціальний і культурний) розглядаються як обов'язкові. Увага до кожного є важливою для цілісного та здорового розвитку громади.

Родове поселення — це прояв свідомих людських інновацій і творчості: групи людей, які живуть за екологічними принципами, відновлюють навколишнє середовище і посилюють почуття приналежності та цілеспрямованості як спільноти. В Україні такого роду поселення мають різну форму організації та розміри (альтернативні до традиційних екологічні поселення можна знайти в усьому світі: вони можуть дотримуватися національної, релігійної чи іншої традиції, не використовувати жодних технологій або використовувати надсучасні передові екологічні технології та активно впроваджувати інновації). Кожне родове чи екологічне поселення унікальне (самостійний стартап, який реалізується за принципами інсайту, дизайн-мислення та форсайту. Тому не можна сформулювати єдине жорстке визначення екологічного чи родового поселення. Однак наступні ознаки є характерними для таких поселень: 1) сім'ї, які живуть разом (родина часто може відчувати себе спільнотою, але цілеспрямований процес створення поселення

може виходити за межі традиційної родини); 2) релігійні групи (родові та екологічні поселення мають представників, які сповідують різні релігійні переконання, але це не те, що визначає їх як поселення); 3) секти або культу (культ може мати харизматичне та невідоме керівництво та базуватися на практиці примусу, на відміну від них, визначальними елементами родових та екологічних поселень є спільна участь в управлінні). Поселенцям властива толерантність (об'єднання за збігом інтересів, цінностей, переконань, орієнту на закони творчості та природовідповідні технології, зниження антропогенного впливу на довкілля та безвідходна життєдіяльність, здоровий спосіб життя та прагнення до миру — розуміння єдності Світу, недопущення дискримінації, шкоди для інших осіб та довкілля, активні освітня та громадянська позиція). Часто такі спільноти об'єднані у сільській місцевості, дбають про навколишнє середовище та гармонійної взаємодії зі світом.

Родові та екологічні поселення — це спосіб спільного мислення, життя, в довірі, відкритості і прагненні ставити кожен день кращими; життя з любов'ю та вдячністю до "матері землі"; життя з думкою про дітей, онуків, правнуків; життя в творенні кращого світу. Це щоденне відновлення річок, струмків, озер і водних циклів; відновлення чорноземів, лісів, біорізноманіття; відновлення споживання, розвиток органічного та біодинамічного землеробства. Родові та екологічні поселення — це місця для зеленого туризму, проведення фестивалів, майданчики для винахідництва, спільнотворення, експериментів з відновлюваної енергетики, організації освітніх семінарів, відновлення ремесел та автентичної кухні, можливість дізнатися про культуру нашого народу для людей зі всього світу. Вони активно діють у питаннях розбудови місцевих громад, посилюючи місцеву систему освіти, локальну економіку. Долучені до Глобальної мережі екопоселень представники України є частиною глобальної мережі екопоселень Європи, яка своєю чергою є частиною глобальної мережі екопоселень світу, здійснюючи адвокацію, протидіючи змінам клімату, поширюючи практику волонтерства, впровадження зеленої енергетики тощо.

Панівними цінностями родових та екологічних поселень є спільна трудова участь, поширення соціократії (створення структури управління, заснованої на прийнятті рішень за згодою, принципах самоорганізації та зворотного зв'язку — "управління рівними", процес створення гармонійних організацій, заснованих на еквівалентності, ефективності, гнучкості та прозорості, коли всі люди визнаються, а колективний розум є джерелом натхнення та творчості, це безперервний процес навчання та незавершеної роботи, що проводиться робочою групою з управління).

Біоекономіка та інноваційні технології, реалізовані GEN, орієнтовані на виробництво, використання та збереження біологічних ресурсів, включаючи пов'язані з ними знання, науку, технології та інновації, для забезпечення товарів та послуг стійким способом у всіх сферах економіки [1]. Створення альтернативи традиційним формам поселень є сучасним трендом та практикою післявоєнного відродження України, де найбільш поширеними залишаються родові садиби. Біоекономіка родових поселень спрямована на інноваційні технології,

стимулювання сталого розвитку та циклічності, що веде до скорочення відходів, економії енергії, мінімізації забруднення навколишнього середовища та підвищення біорізноманіття [2—3]. Таку біоекономіку можна розглядати як нову модель сталого інклюзивного розвитку для місцевої громади, оскільки вона враховує соціальні, екологічні та інші взаємопов'язані аспекти розвитку.

Біоекономіка як самостійний інклюзивний інноваційно-технологічний багатофункціональний розвиток має три ключові аспекти: 1) соціальний (інклюзивність забезпечення того, щоб усі мешканці території мали доступ до задоволення основних потреб, прав, можливостей, голосу та представництва); 2) екологічний (інклюзивність забезпечення того, щоб природні ресурси використовувалися в межах території і досягалися екологічна справедливість для нинішнього і майбутніх поколінь); 3) комунікаційний (інклюзивність відносин, яка передбачає забезпечення таких владних відносин, які є справедливими й прозорими на всіх рівнях управління, заохочують співпрацю і солідарність між різними суб'єктами), [4]. Ініціативи з біоекономіки сприяють сталому інклюзивному розвитку місцевої громади. Реалізовані в екологічних та родових поселеннях України найбільш поширені такі: а) продовольчі системи: використання біотехнологій для підвищення врожайності сільськогосподарських культур, скорочення харчових відходів, поліпшення харчування та диверсифікації джерел продовольства; б) енергетичні системи: використання біомаси, біопалива та біогазу для виробництва відновлюваної енергії та зменшення викидів парникових газів; в) системи охорони здоров'я: використання біомедицини, біофармацевтичних препаратів та біоінформатики для поліпшення показників здоров'я, профілактики захворювань та розробки персоналізованої медицини; г) промислові системи: використання матеріалів на біологічній основі, біопластиків та біокатализаторів для виробництва екологічно чистих продуктів та процесів (практика доводить, що молодість, — середній вік поселенців 35 років, рівень освіти, — 80% їх складають особи, які мають вищий рівень освіти та науковий ступінь, інвестиційна активність, — 100% поселенців інвестують у розвиток території понад 8 тис. євро у розрахунку на гектар площі [5—7]). Якщо ми хочемо відповісти на питання, як ми можемо взяти участь у місцевій ініціативі з біоекономіки? Наша відповідь така. Існують різні способи взяти участь у місцевій ініціативі з біоекономіки, залежно від наших інтересів, навичок та місця розташування. Ось кілька можливих варіантів:

1) приєднуйтесь або створіть місцеву ініціативну групу, яка може залучати місцеві громади до ініціатив, які використовують біоекономіку для розв'язання місцевих проблем. Такі структури можуть отримати доступ до фінансування з європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських районів (EAFRD) та інших джерел для підтримки проєктів, що використовують біологічні рішення для підвищення продовольчої безпеки, відновлюваних джерел енергії, охорони здоров'я та промислових інновацій. Наприклад, аналогічна спільнота у Борнхольм в Данії підтримує шлях острова до самозабезпечення продовольством, кормами та виробництвом відновлюваної енергії; 2) брати участь у регіональному кластері біоекономіки, яка сприяє вста-

новленню зв'язків між підприємствами, послугами та інноваційними ініціативами, може залучати інвестиції для відновлення сільської економіки. Регіональні кластери біоекономіки підтримуються регіональними органами влади або виникати як ініціативи "знизу", зумовлені місцевими потребами, таким, зокрема є кластер CluBE в Греції, який підтримує перехід регіону до низьковуглецевої економіки в рамках фонду справедливого переходу ЄС [8]; 3) подати заявку на фінансування в межах різних програм ЄС, які підтримують дослідження та інновації у сфері біоекономіки на різних етапах, наприклад, Horizon 2020, ERDF, LIFE та ESF пропонують можливості для розробки та тестування нових продуктів та процесів на біологічній основі, розширення масштабів біопереробних заводів, заміни матеріалів на основі викопних речовин та покращення біорізноманіття та екосистем [9]. Також варто уваги є діяльність спільного підприємства Bio-based Industrie (BBI JU), державно-приватного партнерства між ЄС і консорцієм Bio-based Industries (BIC), яке фінансує проекти у сфері біоекономіки Європі [10]. ЄС розробив стратегію біоекономіки та план дій, які спрямовані на прискорення впровадження стійкої європейської біоекономіки, заснованої на модерністському, постмодерністському та екологічному світогляді й запрошує Україну приєднатися до реалізації стратегії біоекономіки. На відміну від сталого розвитку, який поєднує в собі економічну, соціальну та екологічну складові, пропонований природоохоронний (біоекономічний підхід) передбачає домінування екологічного аспекту та отримання економічних ефектів шляхом екологічної та соціальної оптимізації відносин і процесів.

Успішні територіальні підходи до біоекономіки спираються на місцеві ресурси та потреби, запобігають відтоку капіталу з регіону та додають цінності місцевій економіці, наприклад, такими є як Асоціація розвитку Vox Vallis в Угорщині. Позитивний досвід європейських країн є практикою використання концепції біоекономіки для розв'язання проблем сільських районів. Привертає увагу Андалузький кластер кругової біоекономіки, створений регіональними органами влади паралельно з регіональною стратегією біоекономіки з метою підтримки розвитку та конкурентоспроможності андалузької біоекономіки. Приклад цього є проект французького регіону Гранд-Ест, який розробив "Біопакт" для оптимізації використання біомаси на регіональних ринках за допомогою 12 ланцюжків виробництва та продажу. Їм пропонується експертна підтримка для отримання доступу до інструментів фінансування, які найбільш підходять для їхніх потреб у місцевих та глобальних організаціях.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Пошук відповіді на питання про мінімальний набір факторів, що забезпечують потенціал територій, окреслив складові створення динамічної, інтерактивної міждисциплінарної мережі, що сприяє інноваціям. Найвищий ступінь ефективності в реалізації функції управління належить екологічним поселенням, які за принципами відповідальної свідомої позиції трансформують традиційну економіку в економіку здоров'я, за-

безпечують мотиваційну складову, пробуджуючи інтереси основних суб'єктів території (населення, бізнесу та уряду), затверджуючи закони просторової організації, надаючи перевагу місцевим факторам і ресурсам території, розвиваючи локальну економіку. Йдеться про концепцію інноваційної екосистеми як механізму поєднання живих організмів у середовищі. Така інноваційна екосистема має багаторівневу структуру взаємодії окремих елементів для обміну енергією, інформацією та знаннями, а отже, спільної розробки та впровадження узгоджених рішень зацікавленими сторонами.

2. Сформовані таким чином стійкі інноваційно-спроможні соціоекономічні біоекосистеми служать каталізаторами екологічно чистого виробництва і розв'язання соціально-екологічних проблем в короткостроковій і довгостроковій перспективі, інтегруючи системний підхід в місцеві та спеціалізовані мережі. Інноваційна екосистема насправді являє собою мережу зв'язків і взаємозв'язків (об'єднання суб'єктів і об'єктів, інформації та знань) для забезпечення стійкості навколишнього середовища шляхом ініціювання відповідних змін, їх створення і тестування спільно із зацікавленими сторонами.

3. Генеральною метою діяльності визначили українське суспільство ефективного саморозвитку. Над цією генеральною стоїть метаціль метафізичного та концептуального рівня. Стратегічні цілі розподілені за сферами буття: духовна та культурна, життєздатності та природності, соціальна, техніко-економічна, політична. створюючи модель розвитку кожної сфери буття всіх рівнів від людини, родини, роду, громади до держави та людства, ми їх об'єднуємо в збалансовану суперсистему та отримуємо модель українського суспільства ефективного саморозвитку. На цьому етапі потрібна консолідація фахівців. Потрібно створювати суб'єктів системної діяльності. Форма, структурованість, функціонал та ефективність мають відповідати цільовому призначенню згідно з програмами, проектами. Коли буде розписана програма, проекти, виникає потреба їх втілення, тому потрібні суб'єкти та об'єкти реалізації програм адекватні викликам та завданням створених моделей та програм.

Література:

1. Gupta Joyeeta & Vegelin Courtney Sustainable development goals and inclusive development. International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics. 2016. Vol. 16, P. 433—448.
2. Мосієнко О. В., Плотнікова М. Ф. Інноваційні технології бренд-менеджменту, підприємництва та туризму як основа екологосоціально-економічного розвитку територіальних громад. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. №7. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1830/1846>
3. Khodakovsky, Y., Prysiazniuk, O., Plotnikova, M., Buluy, O. Innovation And Investment Bases Of Management Decisions In Entrepreneurship. Scientific Horizons. 2020, Vol. 8. pp. 21—30.
4. Yakobchuk, V., Khodakovsky, Y., Heimerl, O., Plotnikova, M. Alternative Imperatives Of The Decent-

ralized Societies Activities. Scientific Horizons. 2020, Vol. 4. pp. 15—26.

5. Skydan, O., Shvets, T., Plotnikova, M., Kostyuk, L. Development Model Of Territorial Communities Business And Public Administration. Scientific Horizons. 2019, Vol. 9, pp. 3—12.

6. Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М. Ф., Булуй О. Г., Балтаєв В. М. Організаційно-інноваційні рішення в системі управління підприємством та якістю його продукції. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 14. С. 106—116. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1814/1828>

7. Mosienko O. The Enhancement And Performance Analysis Of Human Resources System Of The Agricultural Enterprises In Zhytomyr Region. Scientific Horizons. 2019. Vol. 12(85). P. 24—32.

8. Territorial and local approaches to bioeconomy in rural areas. European Network for Rural Development. Bioeconomy/ Event Highlights. URL: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publication/2023-05/tg2_bioeconomy_highlights.pdf

9. Bioeconomy strategy. Eurotean Commission. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_en

10. Schipfer F., Pfeiffer A., Hoefnagels R. Strategies for the Mobilization and Deployment of Local Low-Value, Heterogeneous Biomass Resources for a Circular Bioeconomy. Energies. 2022. Vol. 15 (2). URL: <https://www.mdpi.com/1996-1073/15/2/433>

References:

1. Gupta, J. & Vegelin, C. (2016), "Sustainable development goals and inclusive development", International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics, Vol. 16, pp. 433—448.

2. Mosiieneko, O. V. and Plotnikova, M. F. (2023), "Innovative technologies of brand management, entrepreneurship and tourism as a basis for ecological, socio-economic development of territorial communities", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 7, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1830/1846> (Accessed 25 July 2023).

3. Khodakovsky, Y., Prysiazniuk, O., Plotnikova, M. and Buluy, O. (2020), "Innovation And Investment Bases Of Management Decisions In Entrepreneurship", Scientific Horizons., Vol. 8, pp. 21—30.

4. Yakobchuk, V., Khodakovsky, Y., Heimerl, O. and Plotnikova, M. (2020), "Alternative Imperatives Of The Decentralized Societies Activities", Scientific Horizons., Vol. 4, pp. 15—26.

5. Skydan, O., Shvets, T., Plotnikova, M. and Kostyuk, L. (2019), "Development Model Of Territorial Communities Business And Public Administration", Scientific Horizons., Vol. 9, pp. 3—12.

6. Prysiazniuk, O. F., Plotnikova, M. F., Buluj, O. H. and Baltaiev V. M. (2023), "Organizational and innovative solutions in the enterprise management system and product quality", Investytsii: praktyka ta dosvid. № 14. S. 106—116, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1814/1828> (Accessed 25 July 2023).

7. Mosienko, O. (2019), "The Enhancement And Performance Analysis Of Human Resources System Of The Agricultural Enterprises In Zhytomyr Region", Scientific Horizons, Vol. 12 (85), pp. 24—32.

8. European Network for Rural Development (2019), "Territorial and local approaches to bioeconomy in rural areas", available at: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publication/2023-05/tg2_bioeconomy_highlights.pdf (Accessed 25 July 2023).

9. Eurotean Commission (2020), "Bioeconomy strategy", available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_en (Accessed 25 July 2023).

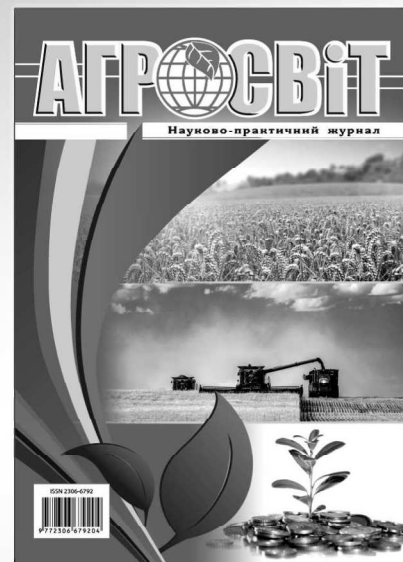
10. Schipfer, F., Pfeiffer, A. and Hoefnagels, R. (2022), "Strategies for the Mobilization and Deployment of Local Low-Value, Heterogeneous Biomass Resources for a Circular Bioeconomy", Energies, Vol. 15(2), available at: <https://www.mdpi.com/1996-1073/15/2/433> (Accessed 25 July 2023).

Стаття надійшла до редакції 02.08.2023 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292